

شفاعت و توسل از دیدگاه فقه امامیه و  
اهل سنت

حسین خیراندیش



۱۴۰۰

|                         |                                                               |
|-------------------------|---------------------------------------------------------------|
| سرشناسه                 | : خیراندیش، حسین، ۱۳۵۶-                                       |
| عنوان و نام پدیدآور     | : شفاعت و توسل از دیدگاه فقه امامیه و اهل سنت/ حسین خیراندیش. |
| مشخصات نشر              | : تهران: گنجور، ۱۴۰۰.                                         |
| مشخصات ظاهری            | : ۱۸۶ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.                                     |
| شابک                    | : ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۲۶-۸۲-۴ ریال : ۵۰۰۰۰                              |
| وضعیت فهرست نویسی       | : فیپا                                                        |
| یادداشت                 | : کتابنامه: ص. [۱۸۱] - ۱۸۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.           |
| موضوع                   | : شفاعت (اسلام)                                               |
| موضوع                   | : Intercession (Islam) *                                      |
| موضوع                   | : شفاعت (اسلام) -- دیدگاه اهل سنت                             |
| موضوع                   | : Intercession (Islam) -- Views of Sunnite *                  |
| موضوع                   | : توسل                                                        |
| موضوع                   | : Invocation                                                  |
| موضوع                   | : توسل -- دیدگاه اهل سنت                                      |
| موضوع                   | : Invocation -- Views of Sunnite                              |
| رده بندی کنگره          | : BP۲۲۲/۷                                                     |
| رده بندی دیویی          | : ۲۹۷/۴۴                                                      |
| شماره کتابشناسی ملی     | : ۸۴۴۵۵۷۰                                                     |
| اطلاعات رکورد کتابشناسی | : فیپا                                                        |

### شفاعت و توسل از دیدگاه فقه امامیه و اهل سنت



مؤلف: حسین خیراندیش

ناشر: گنجور

صفحه آرایی و طراحی جلد: گنجور

سال و نوبت چاپ: ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

مرکز بخش: ۰۹۱۸۳۷۷۵۳۳۴ - ۰۹۹۰۱۹۱۰۲۰۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۲۶-۷۱-۸

تلفن: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳ - ۰۲۱۶۶۴۹۱۰۵۶

سایت انتشارات: [www.ganjoorpub.ir](http://www.ganjoorpub.ir)

آدرس انتشارات: میدان انقلاب - کارگر جنوبی - کوچه شهیدای زندامری - پلاک ۱۲۷ واحد ۲

# فهرست مطالب

۱۵..... پیشگفتار

۱۷..... مقدمه

## فصل ۱: کلیات (مفاهیم، مبانی، تاریخچه) < ۲۱

۲۱..... شفاعت در لغت

۲۲..... شفاعت در اصطلاح

۲۳..... حقیقت شفاعت

۲۶..... فلسفه شفاعت

۲۶..... گسترد شفاعت

۲۷..... زمان اثربخشی شفاعت

۲۸..... حکمت شفاعت

۳۰..... اقسام شفاعت

۳۱..... شفاعت تکوینی

۳۵..... شفاعت تشریعی

۴۱..... شفاعت رهبری

۴۲..... شفاعت مغفرت

۴۲..... جواز درخواست شفاعت در دنیا و آخرت

۴۳..... شفاعت از دیدگاه متکلمین

۴۴..... آثار شفاعت

۴۴..... تحصیل شرائط شفاعت

۴۶..... ایجاد رابطه معنوی با اولیاء الله

۴۷..... ایجاد امید

|    |                                        |
|----|----------------------------------------|
| ۵۰ | توسل در لغت                            |
| ۵۱ | توسل در اصطلاح                         |
| ۵۲ | انواع توسل                             |
| ۵۲ | توسل بمعنای عام                        |
| ۵۳ | توسل بمعنای خاص                        |
| ۵۴ | توسل نامشروع                           |
| ۵۴ | توسل مشروع                             |
| ۵۶ | توسل، نوعی شفاعت در دنیا               |
| ۵۷ | توسل مجازی و حقیقی                     |
| ۵۸ | توسل و تقویت روح بندگی                 |
| ۵۹ | شفاعت از دیدگاه قرآن                   |
| ۵۹ | آیات انحصار شفاعت در خدا               |
| ۶۰ | آیات شفاعت مأذونان                     |
| ۶۱ | آیات بیان کننده اوصاف شافعان و مشفوعان |
| ۶۲ | آیات نفی نفع شفاعت                     |
| ۶۳ | آیات نفی شفاعت بتها                    |
| ۶۴ | آیات محرومیت ستمگران از شفاعت          |
| ۶۵ | آیات ناظر بر شفاعت                     |
| ۶۵ | شرایط شفاعت کنندگان                    |
| ۶۶ | قابلیت برای شفاعت کردن                 |
| ۶۶ | توان شافع برای شفاعت                   |
| ۶۷ | صدور اجازه برای شافع                   |
| ۶۷ | مؤثر بودن شفاعت شفیع                   |

## فصل ۲: شفاعت و توسل از منظر اهل سنت < ۶۹

|    |                                   |
|----|-----------------------------------|
| ۶۹ | تبیین توسل از دیدگاه اهل سنت      |
| ۶۹ | توسل به ایمان و اطاعت خدا و رسولش |

|          |                                                          |
|----------|----------------------------------------------------------|
| ۷۰.....  | توسل به دعا و شفاعت پیامبر اکرم(ص)                       |
| ۷۱.....  | توسل به معنای قسم دادن خدا به حق انبیاء و صالحین         |
| ۷۲.....  | توسلات مشروع                                             |
| ۷۳.....  | افسام توسل مشروع از منظر اهل سنت                         |
| ۷۳.....  | توسلات غیر مشروع                                         |
| ۷۴.....  | دلایل اهل سنت بر غیر مشروع بودن                          |
| ۷۵.....  | سرک بودن توسل به موارد غیر مشروع                         |
| ۷۵.....  | لزوم بدعت                                                |
| ۷۶.....  | عدم جواز توسلات غیر شرعی تشبه به مشرکین                  |
| ۷۷.....  | لزوم لغویت و عدم نیازمندی                                |
| ۷۹.....  | مشروعیت توسل از دیدگاه اهل سنت                           |
| ۸۱.....  | شفاعت از دیدگاه اهل سنت                                  |
| ۸۵.....  | شفاعت از دیدگاه معتزله                                   |
| ۹۰.....  | وهابیت و شفاعت                                           |
| ۹۳.....  | بررسی تشبیهات پیرامون شفاعت                              |
| ۹۳.....  | شفاعت خواهی و عبادت                                      |
| ۹۵.....  | شفاعت و تغییر در سنت الهی                                |
| ۹۶.....  | تذقض شفاعت با عدل خداوند                                 |
| ۹۷.....  | شفاعت خواهی و عجز و ناتوانی                              |
| ۹۸.....  | تذقض شفاعت با علم و اراده ی خداوند                       |
| ۱۰۰..... | دلیلی بر شفاعت نیست                                      |
| ۱۰۲..... | منتسابه بودن آیات مربوط به شفاعت                         |
| ۱۰۳..... | سعدت خواهی از مرده                                       |
| ۱۰۶..... | بی معنا بودن شفاعت دیگران                                |
|          | <b>فصل ۳: شفاعت و توسل از منظر فقهای امامیه &lt; ۱۰۹</b> |
| ۱۰۹..... | شفاعت کنندگان نزد خداوند                                 |

- ۱۰۹ ..... خداوند
- ۱۱۰ ..... قرآن
- ۱۱۰ ..... رسول خدا (صلی الله علیه و آله)
- ۱۱۱ ..... امیرالمؤمنین علی (علیه السلام)
- ۱۱۱ ..... حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)
- ۱۱۲ ..... ائمه معصومین (علیهم السلام)
- ۱۱۲ ..... انبیاء و رسولان خدا
- ۱۱۲ ..... ملائکه مقربین
- ۱۱۲ ..... علماء
- ۱۱۳ ..... شیعیان
- ۱۱۳ ..... شهدای راه خدا
- ۱۱۳ ..... عقل
- ۱۱۴ ..... مؤمنان
- ۱۱۴ ..... خویشاوندان
- ۱۱۴ ..... متعلمان و حافظان قرآن
- ۱۱۵ ..... اطاعت و بندگی خدا
- ۱۱۵ ..... توبه و بازگشت به سوی خدا
- ۱۱۵ ..... روزه
- ۱۱۶ ..... ایمان و عمل صالح
- ۱۱۶ ..... کسانی که اذان بگویند
- ۱۱۶ ..... طفل سقط شده
- ۱۱۷ ..... فقراء
- ۱۱۷ ..... گریه بر اهل بیت (علیهم السلام)
- ۱۱۷ ..... تشیع کردن جنازه مؤمن
- ۱۱۸ ..... شرایط شفاعت شوندگان از دیدگاه فقه امامیه
- ۱۱۸ ..... رضایت خداوند از شفاعت شونده

- ۱۱۸..... حفظ اصل ایمان
- ۱۱۹..... عمل به دستورات دینی
- ۱۱۹..... ارتباط معنوی و تناسب بین شفیع و مشفع
- ۱۱۹..... به اذن خدا بودن شفاعت
- ۱۱۹..... نیقت و قابلیت برای شفاعت شدن
- ۱۲۰..... داشتن عهد و پیمان الهی
- ۱۲۰..... برهیز و توبه از ظلم و گناه
- ۱۲۰..... سمول شفاعت از دیدگاه فقه امامیه
- ۱۲۱..... اشخاصی که خداوند رضایت دهد
- ۱۲۱..... امت پیغمبر (صل الله علیه و آله)
- ۱۲۱..... کسانی که اخلاص در ایمان و توحید داشته باشند
- ۱۲۱..... دوستان شیعیان
- ۱۲۲..... صوات فرستندگان بر رسول خدا (صل الله علیه و آله)
- ۱۲۲..... افرادی که در دنیا به مؤمن نیکی کرده و بر انجام حاجت او کمک کرده اند
- ۱۲۳..... دوستی فرزندان رسول خدا و احترام و خدمت به آنها
- ۱۲۳..... کسی که برای مؤمنین و مؤمنات دعا میکند
- ۱۲۳..... کسی که با اهل بیت صله نماید
- ۱۲۴..... انجام وظایف دینی
- ..... زیارت کننده قبر پیامبر (صل الله علیه و آله) در مدینه و قبر امام حسین (علیه السلام)
- ۱۲۴.....
- ۱۲۴..... محرومان شفاعت از دیدگاه فقه امامیه
- ۱۲۵..... کفر و مشرک
- ۱۲۵..... ستمگر و ظالم
- ۱۲۵..... کسی که نسبت به اهل بیت دشمنی نماید
- ۱۲۵..... کسانی که فرزندان رسول خدا (صل الله علیه و آله) را آزار کنند
- ۱۲۶..... منکر شفاعت

## پیشگفتار

هدف از کتاب حاضر بررسی شفاعت و توسل از دیدگاه فقه امامیه و اهل سنت بوده است. این کتاب از نظر روش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده و از طریق روش کتابخانه‌ای و توسط ابزار فیش‌برداری‌های مطالعاتی، اطلاعات جمع‌آوری شده و سازمان‌دهی به روش عقلانی-منطقی تجزیه و تحلیل می‌شوند. بحث شفاعت و توسل از جمله مسائلی که در حوزه اعتقادات اسلامی چالش‌های زیادی را ایجاد کرده است، بطوریکه در منابع اصیل اسلامی نه تنها در منابع روایی شیعه، بلکه در منابع روایی معتبر اهل سنت نیز روایاتی که دلالت بر جواز شفاعت و توسل است دیده می‌شود. از اینرو مباحث توسل، شفاعت از جمله اموری است که در بدعت و یا سنت بودن آنها اختلاف نظر جدی میان فرقه‌های اسلامی وجود دارد. بیشتر مسلمانان از سنت بودن آنها دفاع کرده‌اند و به آنها عمل می‌کنند؛ درحالی که از دیدگاه عده‌ای دیگر این گونه امور از مصادیق بارز بدعت و شرک، و التزام و اعتقاد به آنها حرام قطعی است. پس با بررسی نظر و عقاید فرق اسلامی در مورد شفاعت به این نتیجه رسیدیم که هیچ فرقه‌ای اصل شفاعت را انکار نکرده است و اختلاف در مفاد و معنای شفاعت می‌باشد. اما باید دانست که شفیع اصلی خداست و هیچ کدام از شفیعان مستقل در شفاعت نیستند و آنها با اذن خداوند می‌توانند شفاعت نمایند. همچنین از مجموع آنچه گذشت

معلوم شد که اکثر مسلمانان توسل جستن به پیامبر را قبل از خلقت و در زمان حیاتش جایز می‌دانند، آنچه محل شبهه برخی از متأخرین واقع شده است، جواز توسل به ارواح انبیای الهی و روح مطهر پیامبر اعظم بعد از انتقال از دار دنیا است.

بی شک تنقیح اعتقادات دینی از خرافات و آموزه‌های اصیل از آموزه‌های جعلی در هر دینی از اهمیت زیادی برخوردار است و در این میان با توجه به اینکه اعتقاد به توسل و شفاعت به عنوان بخشی از منظومه فکری مسلمان محسوب می‌شود، با این حال صرفاً اندک فرقه مسلمانان دست به انکار توسل و شفاعت می‌زنند و اکثراً آن را پذیرفته‌اند ولی کسانی که توسل و شفاعت را می‌پذیرند در نحوه و چگونگی اختلاف نظر دارند. بر این اساس بررسی توسل و شفاعت جهت زدودن شبهات از اعتقادات دینی اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد.